

Randvoorwaarden - erosiebestrijding / 19.04.2016

Sinds de invoering van de randvoorwaarden in 2005, zijn landbouwers verplicht om op percelen met een zeer hoge erosiegevoeligheid maatregelen te treffen om erosie te voorkomen. Aangezien het beleid ter bestrijding van erosie onvoldoende resultaat opleverde, heeft de Vlaamse Regering gekozen voor een nieuwe aanpak van bodemerosie op landbouwpercelen met ingang vanaf 2014. Hierbij zullen landbouwers ook op percelen met een hoge erosiegevoeligheid maatregelen moeten treffen. Na een eerste evaluatie van de gefaseerde aanscherping van de erosiebestrijdingsmaatregelen binnen het randvoorwaardenpakket, heeft de Vlaamse Regering het maatregelenpakket aangepast om de landbouwer meer ruimte te laten de eigen expertise te integreren in de erosiebestrijding. Hierdoor vergroot de haalbaarheid in de praktijk wat de efficiëntie enkel ten goede kan komen. Deze fiche gaat dieper in op de maatregelen die vanaf 2016 gelden.

Welke maatregelen moet ik vanaf 2016 naleven op percelen met een zeer hoge erosiegevoeligheid?

Percelen met een zeer hoge erosiegevoeligheid worden op de bodemerosiekaart in het paars weergegeven. In functie van de teeltcategorie waartoe de teelt op het betrokken perceel behoort, moet u een aantal erosiebestrijdingsmaatregelen in acht nemen.

Alle landbouwteelten zijn opgedeeld in de volgende vier teeltcategorieën:

- Teelten die het jaar rond een volledige bedekking van de bodem bieden, vb. grasland;
- Teelten ingezaaid vóór 1 januari, vb. wintergranen;
- Teelten ingezaaid na 1 januari, vb. suikerbieten, maïs, groenten, ruggenteelten;
- Meerjarige teelten, vb. fruitteelt, boomkwekerij.

Afhankelijk van de teeltcategorie zijn de volgende maatregelen verplicht:

- Het omzetten van blijvend grasland naar akkerland is verboden, met uitzondering van blijvend grasland dat is aangelegd ter uitvoering van een beheersovereenkomst of een overeenkomst gesloten in het kader van het erosiebesluit.
- Voor teelten ingezaaid vóór 1 januari moet u zowel een maatregel toepassen uit het basispakket als een maatregel uit ofwel het keuzepakket bufferstroken, ofwel het keuzepakket teelttechnische maatregelen, ofwel het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken.
- Voor teelten ingezaaid na 1 januari moet u een maatregel toepassen uit het basispakket als ook ofwel een maatregel uit zowel het keuzepakket bufferstroken als het keuzepakket teelttechnische maatregelen, ofwel een maatregel uit het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken.
- Voor meerjarige teelten: moet u ofwel er voor zorgen dat de bodem voor minstens 80 % bedekt is door de combinatie van enerzijds de teelt zelf en anderzijds gras of een andere waterdoorlatende bodembedekking tussen de rijen, ofwel een maatregel toepassen uit het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken.

Welke maatregelen moet ik vanaf 2016 naleven op percelen met een hoge erosiegevoeligheid?

Percelen met een hoge erosiegevoeligheid worden op de bodemerosiekaart in het rood weergegeven. Enkel wanneer op deze percelen een teelt staat die het jaar rond een volledige bedekking biedt, hoeft u geen specifieke maatregelen te treffen. Voor alle andere teelten op de rode percelen moet u wel vanaf 2016 nieuwe verplichtingen naleven, die verschillen in functie van de teeltcategorie:

- Voor teelten ingezaaid vóór 1 januari moet u een maatregel toepassen uit ofwel het basispakket ofwel het keuzepakket bufferstroken, ofwel het keuzepakket teelttechnische maatregelen, ofwel het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken.
- Voor teelten ingezaaid na 1 januari moet u een maatregel toepassen uit het basispakket als ook een maatregel uit ofwel het keuzepakket bufferstroken ofwel het keuzepakket teelttechnische maatregelen, ofwel een maatregel uit het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken. Indien u een maatregel uit het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken toepast, is het toepassen van een maatregel uit het basispakket niet verplicht;
- Voor meerjarige teelten: moet u ofwel er voor zorgen dat de bodem voor minstens 80 % bedekt is door de combinatie van enerzijds de teelt zelf en anderzijds gras of een andere waterdoorlatende bodembedekking tussen de rijen, ofwel een maatregel toepassen uit het keuzepakket bufferstroken ofwel een maatregel toepassen uit het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken.

Welke maatregelen zitten er in het basispakket en de verschillende keuzepakketten?

De verschillende maatregelen die opgenomen zijn in het basispakket en de verschillende keuzepakketten zijn beschreven in de bijlage bij deze fiche (zie ook bijlage 3 van [de algemene brochure randvoorwaarden](#)).

Welke maatregelen moet ik naleven op percelen met een medium of lage erosiegevoeligheid?

Percelen met een medium erosiegevoeligheid worden op de bodemerosiekaart in het oranje weergegeven, terwijl percelen met een lage erosiegevoeligheid in het geel zijn aangeduid. Op deze percelen bent u niet verplicht om maatregelen te treffen, maar is het sterk aanbevolen dat u dezelfde erosiebestrijdingsmaatregelen toepast die verplicht zijn op de percelen met een hoge erosiegevoeligheid.

Kan ik de indeling van een perceel in een erosiegevoeligheidsklasse laten aanpassen?

Elk landbouwperceel is in functie van de erosiegevoeligheid ingedeeld in een bepaalde klasse. Er zijn zes erosiegevoeligheidsklassen: zeer hoog, hoog, medium, laag, zeer laag en verwaarloosbaar. Wanneer een perceel behoort tot de erosiegevoeligheidsklasse zeer hoog, hoog, medium of laag, dan zal die informatie voorgedrukt staan op de verzamelaanvraag.

Indien u aan de hand van een bodemanalyse kunt aantonen dat het koolstofgehalte minstens 1,7% bedraagt en de zuurtegraad (pH) in de optimale zone ligt, kunt u bij de buitendiensten van het Departement Landbouw en Visserij een aanvraag indienen om de erosiegevoeligheid van het betrokken perceel met één klasse te laten dalen. De optimale zone van de zuurtegraad is afhankelijk van het bodemtype:

Bodemtype	Optimale zone zuurtegraad (pH-KCl)
zand	5,0 - 6,0
zandleem	5,5 - 6,5
leem	6,5 - 7,5
klei	7,0 - 8,0

Om een verlaging van de erosiegevoeligheidsklasse van een perceel aan te vragen, kunt u een bodemanalyse gebruiken die maximaal vijf jaar oud is vanaf de datum van de staalname. De herklassering van de erosiegevoeligheidsklasse van een perceel loopt per kalenderjaar en vangt aan op 1 januari van het jaar waarin de aanvraag wordt goedgekeurd en eindigt op 31 december van het jaar dat voorafgaat aan de einddatum van de maximale geldigheidsduur van de bodemanalyse.

Waar vind ik meer informatie?

Op www.lv.vlaanderen.be/nl/bedrijfsvoering/verzamelaanvraag-randvoorwaarden/randvoorwaarden vindt u de algemene brochure randvoorwaarden, een algemene checklist en ook de verschillende formulieren met betrekking tot erosie.

Op www.vlaanderen.be/landbouw/glb2020 vindt u algemene informatie over het nieuwe GLB. U vindt hier ook per maatregel een informatiefiche met de meest recente informatie.

Voor bijkomende informatie kan u terecht bij uw buitendienst van het Departement Landbouw en Visserij. Alle contactgegevens vindt u terug in de tabel 'Contactadressen Departement Landbouw en Visserij en andere beheerdiensten' op de webpagina '[Tabellen](#)'

Kunstmatige creatie van voordelen

Iedere vorm van bedrijfsorganisatie of aangifte die artificeel opgezet wordt met het oog op het veilig stellen van steunbetalingen of het verkrijgen van meer betalingen, evenals het ontlopen van verplichtingen zoals vergroening, randvoorwaarden,... wordt beschouwd als "het kunstmatig creëren van voorwaarden om een voordeel te bekomen" conform artikel 60 van verordening (EU) nr. 1306/2013. Deze beoordeling zal over campagnes heen gebeuren en kan aanleiding geven tot correctieve acties.

Disclaimer:

Het Vlaams Gewest heeft deze fiches met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld op basis van de meest actuele beschikbare informatie. Het Vlaams Gewest kan evenwel geen enkele garantie geven omtrent de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze fiches. U mag deze informatie niet als een persoonlijk, professioneel of juridisch advies of een equivalent daarvan beschouwen. Het Vlaams Gewest/de Vlaamse Gemeenschap kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor schade die u zou ondervinden door het gebruik van de informatie die in deze fiches /website is opgenomen.

Bijlage: Maatregelen vervat in het basispakket en de keuzepakketten

BASISPAKKET

- Als de teelt geoogst wordt **vóór** 15 oktober, minstens één van de volgende maatregelen toepassen:
 - het *inzaaien* van een *groenbedekker* vóór 1 december;
 - het *inzaaien* van een *andere teelt* vóór 1 december.
- Als de teelt geoogst wordt **na** 15 oktober, minstens één van de volgende maatregelen toepassen:
 - het inzaaien van een groenbedekker vóór 1 december;
 - de bodem *niet-kerend bewerken* vóór 1 december;
 - het *inzaaien* van een *andere teelt* vóór 1 december;
 - het behouden van een bodembedekking door oogstresten bij korrelmais, spruiten en andere koolsoorten tot de inzaai van de volgende teelt;
 - het toepassen van wintervoorploegen (winterlabeur) op percelen met een leem- en kleibodem (op basis van de bodemkaart of bodemstaal).
- Als de teelt niet geoogst is **op** 1 december, minstens één van de volgende maatregelen toepassen:
 - het behouden van de teelt of van de teeltresten tot de inzaai van de volgende teelt;
 - het toepassen van wintervoorploegen (winterlabeur) op percelen met een leem- en kleibodem (op basis van de bodemkaart of bodemstaal).

KEUZEPAKKET BUFFERSTROOK voor een perceel met een zeer hoge erosiegevoeligheid

(PAARS perceel): minstens één van de volgende maatregelen uitvoeren:

- *het hebben of aanleggen van een grasbufferstrook* van minstens 9 m breed bij een perceel met uniforme helling, in samenwerking met een bedrijfsplanner of een erosiecoördinator
- *het hebben of aanleggen van een grasgang* van minstens 12 m breed bij een perceel met een sonk of een droge vallei, in samenwerking met een bedrijfsplanner of een erosiecoördinator
- *het hebben of aanleggen van een graszone* bij een perceel met een complexe topografie, in samenwerking met een bedrijfsplanner of een erosiecoördinator
- het hebben of aanleggen van een dam uit plantaardige materialen bij een perceel met complexe topografie, eventueel in combinatie met een grasbufferstrook, in samenwerking met een bedrijfsplanner of een erosiecoördinator

KEUZEPAKKET TEELTECHNISCHE MAATREGELEN voor een perceel met een zeer hoge

erosiegevoeligheid (PAARS perceel): minstens één van de volgende maatregelen uitvoeren:

- niet kerende bodembewerking toepassen voor de inzaai van de teelt;
- directe inzaai toepassen;
- strip-till toepassen bij de inzaai van de teelt;
- bij niet-biologische aardappelen is het aanleggen van drempels sowieso verplicht. Bij biologische aardappelteelt is schoffelen en wieden toegelaten als alternatief voor drempels;
- bij andere ruggenteelten dan aardappelen is het aanleggen van drempeltjes of het toepassen van een diepe tandbewerking verplicht.

KEUZEPAKKET BUFFERSTROOK voor een perceel met een hoge erosiegevoeligheid (ROOD perceel): minstens één van de volgende maatregelen uitvoeren:

- *het hebben of aanleggen van een grasbufferstrook* van minstens 9 m breed bij een perceel met een uniforme helling;
- *het hebben of aanleggen van een grasgang* van minstens 12 m breed bij een perceel met een sonk of een droge vallei;
- *het hebben of aanleggen van een graszone* bij een perceel met een complexe topografie, in samenwerking met een bedrijfsplanner of een erosiecoördinator;
- *het hebben of aanleggen van een dam* uit plantaardige materialen bij een perceel met complexe topografie, eventueel in combinatie met een grasbufferstrook, in samenwerking met een bedrijfsplanner of een erosiecoördinator.

KEUZEPAKKET TEELTTECHNISCHE MAATREGELEN voor een perceel met een hoge erosiegevoeligheid (ROOD perceel): minstens één van de volgende maatregelen uitvoeren:

- niet kerende bodembewerking toepassen voor de inzaai van de teelt;
- directe inzaai toepassen;
- strip-till toepassen bij de inzaai van de teelt;
- zaaien volgens de hoogtelijnen bij andere dan ruggenteelten;
- bij niet-biologische aardappelen is het aanleggen van drempels sowieso verplicht. Bij biologische aardappelteelt is schoffelen en wieden toegelaten als alternatief voor drempels;
- bij andere ruggenteelten dan aardappelen is het aanleggen van drempeltjes of het toepassen van een diepe tandbewerking verplicht.
- onbeteelde zones (kopakkers) inzaaien met gras in de groeifase van de teelt.

KEUZEPAKKET STRUCTURELE EROSIEBESTRIJDINGSWERKEN

Het pakket "Structurele erosiebestrijdingswerken" is een keuzemogelijkheid bij alle betreffende percelen om voorzieningen permanent aan te leggen om erosieproblemen van één of meerdere percelen te vermijden. Deze structurele werken worden aangelegd om afstromend water en sediment tijdelijk op te vangen in een bufferzone of in een uitgegraven erosiepoel achter een (aarden) dam, waarbij het sediment bezinkt en het water vertraagd wordt afgevoerd of om het afstromend (modder)water af te leiden van bedreigde locaties naar een lager gelegen structureel erosiewerk. Op deze manier vermindert de kans op bodemerosie stroomafwaarts en worden wegen en bebouwing beschermd tegen water- en modderoverlast en wordt het afvoerdebiet naar het grachtenstelsel en waterlopen beperkt.

In tegenstelling tot de meeste andere maatregelen, zijn structurele erosiewerken ook effectief bij extreme neerslagbuien. M.a.w. structurele erosiewerken bieden een 'ultieme' bescherming van afwaarts gelegen woonwijken, infrastructuur en waterlopen bij extreme weersomstandigheden.

Minstens één van de volgende maatregelen uitvoeren:

- het hebben of aanleggen van een bufferende aarden dam met een erosiepoel (eventueel met een geleidende aarden dam);
- het hebben of aanleggen van een bufferbekken (eventueel met een geleidende aarden dam);

De maatregelen zijn gebonden aan de volgende voorwaarden:

- De aanleg van de structurele erosiebestrijdingswerken voldoet aan de code goede praktijk voor erosiebestrijdingswerken en gebeurt verplicht onder coördinatie van een bedrijfsplanner of een erosiecoördinator. De aanleg van de maatregel moet goedgekeurd worden door de overheid of uitgevoerd worden in het kader van het Erosiebesluit van de Vlaamse Regering.
- Ook reeds aangelegde structurele erosiebestrijdingswerken komen in aanmerking nadat deze zijn goedgekeurd door de overheid of aangelegd werden in het kader van het erosiebesluit.
- De maatregel moet aanwezig zijn op een akkerbouwperceel dat de landbouwer zelf gebruikt; maatregelen aanwezig op een openbaar domein komen niet in aanmerking.
- Enkel het oorspronkelijke perceel waarop de maatregel is aangelegd voldoet aan het pakket 'structurele erosiebestrijdingswerken'. Andere percelen waarvan water en sediment in de buffervoorziening terecht komen, voldoen niet aan het pakket structurele erosiebestrijdingswerken. Voor deze percelen moeten maatregelen uit de andere pakketten genomen worden.

ENKELE BEGRIPPEN UIT DE KEUZEPAKKETTEN:

- 1° directe inzaai: het direct inzaaien in een voldoende bodembedekking. Om gunstige zaaicondities te creëren wordt bij directe inzaai toegestaan dat de bodem, vóór de insnijding van de zaaikouters, wordt geopend en verkruid. Concreet gaat het om schijven of een combinatie van schijven en tanden die werkzaam zijn in dezelfde lijn als de zaaikouter en met een werkbreedte per schijf van maximaal 3 cm;
- 2° strip-til: de techniek waarbij de teelt ingezaaid wordt op een strook bewerkte grond van maximaal 30 cm breed, terwijl de rest van het veld onbewerkt blijft en een voldoende bodembedekking heeft;
- 3° drempeltjes: aanaarding aangebracht dwars tussen de ruggen met een aangepaste machine.
- 4° In samenwerking met een bedrijfsplanner of een erosiecoördinator: De standaardinvulling van het keuzepakket bufferstrook bestaat uit de aanleg van een grasbufferstrook van minstens 9m breed onderaan elk afhellend gedeelte van het perceel en de aanleg van een grasgang van minstens 12m breed in elke droge vallei in het perceel. Wanneer de landbouwer van deze standaardinvulling afwijkt, moet hij aan de hand van een schriftelijk attest of een equivalent bewijs kunnen aantonen dat de genomen maatregelen gevalideerd zijn door een erosiecoördinator of een bedrijfsplanner. In gemeenten waar een erosiecoördinator actief is, is deze persoon het eerste aanspreekpunt. Wanneer er geen erosiecoördinator actief is in de gemeente, moet de landbouwer beroep doen op een bedrijfsplanner van de Vlaamse Landmaatschappij. Indien de landbouwer een passende beheersovereenkomst heeft afgesloten, volstaat dit om de samenwerking aan te tonen.. De lijst van de erosiecoördinatoren is terug te vinden op de website van het Departement Leefmilieu, Natuur & Energie: [erosiecoördinator per gemeente](#). De lijst van de bedrijfsplanners is terug te vinden in de folder "[Investeren in het platteland met beheersovereenkomsten](#)" op de website van de Vlaamse Landmaatschappij.